

СОСНОВИЙ ВЕРТУН – НОВЕ НЕБЕЗПЕЧНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ СОСНИ В УКРАЇНІ

Станкевич С.В., гр. 205з-21м-01

Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. **В.В. Горошко**
Державний біотехнологічний університет

Сосновий вертун уражує пагони сосни та інших хвойних порід. Збудник хвороби – дводомний іржастий гриб *Melampsora populnea* (Pers.) P. Karst. Має двох господарів – сосну та осика, причому спори зимують на мертвому листі осики на землі, а весною відбувається зараження пагонів сосни поточного року. Тому одним із заходів попередження поширення хвороби є уникання створення розсадників чи культур поряд із осичниками. Гриб є небезпечним для сосни, так як під дією грибниці уражується луб та камбій, тканини розриваються, рослина втрачає вологу, знижується її механічна стійкість і пагін вигинається. У подальшому в наслідок негативного геотропізму пагони ростуть вгору. Лише пагони, що відрізняються інтенсивним зростанням, можуть уникнути викривлення. Ця хвороба спричиняє велику шкоду сосні у природних молодняках, лісних культурах, а також у розплідниках. Деформація ствола призводить до погіршення технічних якостей деревини. При сильному розвитку хвороби відмирають верхівки, розвивається багатoverхівковість, знижується приріст. Гриб є космополітом. Північні границі ареалу обмежені бореальною зоною, і фактично відповідають ареалам поширення різних видів сосни. На півдні поширення обмежене степовою зоною, однак може зустрічатися й у субтропіках і тропіках. Широко розповсюджений по всій Європі, Північній та Південній Америці, відзначений в Азії, Північній Африці, Австралії тощо. В Україні зустрічається у всіх місцях вирощування видів роду *Pinus*, що зростають на кислих ґрунтах, рідше на лужних. Найбільшого поширення сягає у ценозах з високим рівнем забруднення повітря, зустрічається в гірських районах до висоти 1800 м над рівнем моря, є дуже поширеним в лісах Полісся, лісостепу, в останні роки часто зустрічається в Прикарпатті. Найбільше шкоди завдає у вологих, мокрих та менше – в свіжих судібровах суборах, де природно росте осика. В більш сухих типах лісу та борах шкідливість гриба незначна. Сильне ураження спостерігається і в культурах сосни, посаджених у вологих дібровах. Нині *M. populnea* виявлений у Криму, Івано-Франківській, Хмельницькій, Київській, Кіровоградській, Львівській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Житомирській області.